

העם

אחרי כן. התעמלות בוקר

המונים המונים השתפכו במורד רחוב אלני... בי בכיוון לים. לא רק תושבי תל-אביב, אלא גם דיירי השכונות, יפו והמעברות הסמוכות נמשכו עליידי מגנט ענק למקום אחד: ככר הכנסת שעל חוף הים. הם ידעו שעליהם לש- מוח, ואיזה אינסטינקט פנימי אמר להם ש- השמחה המאורגנת מצוייה דווקא במקום ה- הוא.

אולם השמחה המאורגנת לא נמצאה שם, ולא בשום מקום אחר. התנועה הענקית נמש- כה אנה ואנה, מבלי לבוא על סיפוקה. היה נדמה שיום העצמאות, שנפתח כמה דקות לפני כן על-ידי גאון (משעמם ומיוחד) של בן-גוריון, לא יהיה יום שמח במיוחד.

אולם כעבור שעותיים, אחרי שגתיאש ה- המון מלמצאו את מצב הרוח שהובטח לו, פרצו חזרות-חבורות של נוער בצפון תל- אביב, בקטע רחוב דיונוגוף שליד הככר, יצ- רו לבים את השמחה הספונטנית שאינה טעו- נה ארגון. נוער ישראלי, מורכב בעיקרו מ- חסם את הכבישים במעגלי מחול. היה זה אות ההתחלה של תג עממי אמיתי, שנמשך יומיים, הוכיח שיום העצמאות קרוב ללב ההמונים והנוער יותר מכל התגים הדתיים, אשר תוכנם השתבש בלב הציבור.

ההילולה התל-אביבית נמשכה כמעט עד אור הבוקר. רבים, שנדמה היה כי התברגנו בשלוש השנים האחרונות, גילו שעודם צעיר- רים ושהם חייבים מס לעברם. עם אלה נח- מנתה אותה חבורה של אנשי פלמ"ח שהופיעו בחמש לפנות בוקר לפני קפה כסית. פשטו את חולצותיהם ופתחו בהתעמלות בוקר.

יניקה לצילי תקליטים

בירושלים משכה אליה גם השנה ככר ציון את מרבית תושבי העיר שחסמוה משך 32 שעות, מלאו אותה שיייה צעקנית, ריקודי עם והצגות ארטיסטיות פרטיות של בחורים ערומים למחצה ופושטי יד מקצועיים שנת- נו הפעם את תרומתם האמנותית על מסרק או פח שהפך תוף חנם אין כסף.

אולם חיקוי מושלם של אבי כל הלילות המשובעים, ליל ה-29 בנובמבר 1947, נמנע על ידי שתי סיבות: הרכב הקהל, שהשתנה בהרבה מאז קפצו האנשים ממיטותיהם והחלו מתנשקים ברחובות, וחוסר אותו בעל קיוסק שסירב לקבל כסף עבור סיגריות ומשקאות. הככר דמתה יותר למעברה, כשמשפחות שלמות העתיקו לשם ל-24 שעות את כל רכו- שם מלבד הפחונים, התאספו לקומזיץ אחד גדול לרגלי תמונותיהם של לורטה יונג וג'וזף קוטן בחצי מלאך בקולנוע ציון. בלי וחי שידורי תקליטים ורמקול ממשרד ידיעות אחרונות ינקו תינוקות, הוכנו ארוחות ערב ובוקר.

מאוכזבים במקצת

היו בעלי בתי-הקפה כרחובות הראשיים, שכל הקרקס נערך לפני חלונותיהם ושי- למצריהם היה זמן רב להתבונן בו בי- שלות נפש. התנו- עה בפנים היתה פחות מאשר כרגיל.

זששות ועני

יום התנפרו

שמואל ביאליק, שימר ראשו לשעבר של אבא חושי, שי- אירגן את יום העצמ- אות בחיפה, העיף מבט קודר אל הש- מים. גשם שוטף הר- טיב את הדגלים וה- כמות שהוכנו. אולם החששות התנדפו, יחד עם העננים.

בהתאם לתכנית

פתח אבא חושי את התג בשעה שש לפ- נות ערב, ושלא בי- התאם לתכנית פרץ הקהל את שרשרת השוטרים שהוצבה עשרה מטרים לפני הבמה. אשה בגיל העמידה, שלא יכלה לשאת את לחץ ה- המונים עליה, הת- עלפה, הועלתה על הבמה כשמאות סקר- נים אופפים אותה, נישאה משם על-ידי מספר שוטרים זרי- זים, שעה שאב מיר- אש חיפש ברמקול את ילדתו בת השמו- נה שאבדה לו.

מובן שכל המק- רים לא השביתו את ההתלהבות. הקהל הרב לא סיים את ה- חג עם שירת התקנה, עבר לבניין הקרנות המשיך לרקוד עד שלוש לפנות בוקר.

הורה

נגד סטאלין

למחרת היום נער- כו המסורים הצב- איים בשלוש הערים הגדולות, גם באה- דות מן הקטנות. ה- שגריירים והנספחים הצבאיים פילסו להם בקושי דרך מבעד לשיירות המכוניות תפסו את מקומותי- הם על כמות האור- חים, כשהבריטים ה-

דוחק חייכוני: אנשי חיל המילואים שגויסו כדי לשמור על הסדר מצאו עבודה רבה בנסותם להשתלט על הקהל הרב והמגוון שזרם ברבבותיו אל ככר הכנסת בתל-אביב. בכל זאת מצאו זמן לחייך לתוך המצלמה...

מזכרת לזהות: המדורה הפרטית של זתיקי הפלמ"ח בשייך מואניס, שלא היתה מצויינת הפעם בככר. מאה פמחזניקים ותיקים הסתפקו בתפוחים, לחמניות וזכרונות מימים עברו ומהציבטים שמסביב המדורה.

הדרך האחת: הרב הראשי יצחק הלוי הרצוג היושב ליד אשתו על במת האורחים, קורא בספר התנייך. מאחוריו נראים האלוף משה דיין, טגן אלוף שאול רמתי, מזכיר הממשלה זאב שרף. שרוולו של האלוף שמעון מזאה בולט בפנה הימנית למטה לרגלי הרב הראשי.

איש ואשה כרטיסי הזמנה מהודרים. הנשים, שהציגו שלל שמלות קוקטייל עשירות-גזונים ומחשופים, באו על סיפוקם כשראו את שר החוץ ואת הרמטכל. אחת הנשים התלוננה לפני משה שרת, תושב רמתגני, שהיא רואה אותו לתעים רחוקות מדי מפני שהוא נמצא תמיד בחוץ-לארץ, נוחמה על ידו בחיוף: „מילא, ב-28 לחודש אהיה בחוץ!“ כשהופיע הרמטכל, בלוחית אשתו כרמלה, עטופה ב- לבוש בלתי אביבי (מעיל פרווה קצר וארוך- שיער), משך את הקהל משוק החיילות וה- נכים (שמכרו תוצרת עצמית בחצי המחיר) אל במת הריקודים.

מאושרת ביותר היתה האשה שזכתה בהג- רלה (תמורת כרטיס של חצי לירה) במקרר לבן ומכהיק, ניסתה לשוא להעמיסו על מכר- נית פרטית מהודרת. ניחם ידיד: „בין כה וכה יש לך מקרר חשמלי!“

השר יזרה: כשהרים שר החינוך בן-ציון דינבורג את ידו כדי לירות את ירית הפתיחה לשיוט העצמאות מצא שהאקדה כבד למדי.

שונה לחלוטין היתה האווירה לפני משקו של יענקלה סלומון, הפלמ"חניק המשופם שהפך בעל מחצבה, שהדליק מדורת ענק בשייך-מואניס והזמין אליה את ותיקי ה- ג'מאעה. אות הזמן: מכל ותיקי הפלמ"ח, שהפכו כולם קצינים גבוהים בצבא, פקידים גבוהים בממשלה וכדומה, לא היה כמעט איש שלא הופיע במכונית משלו.

בכל זאת שררה למדורה איריה רוויית זכרונות, כשהזקן (יצחק שדה), במדי האלוף, יושב על הארץ ליד סגן-אלוף ישראל בר, אחד המוחות הצבאיים של מלחמת ה- עצמאות, ושרי הפלמ"ח נישאים במעגל. בדי- חת הערב סופקה על-ידי משה סנה, שהופיע במאוחר, נשאל „מה נשמע?“ השיב תשובה מדויקת של איש דומע: „שירה בציבור!“

מה בשם אלוהים?

יום העצמאות היה יכול להיות יומו הגדול

ענודים סרט שחור (כאות לאבל על מלכם) בולטים למרחוק. בזמן המצעד ישבו כפופים, רשמו בחפזון רשימות, כאילו גילו את הסר- דות הצבאיים אשר מארגני המצעדים הקפידו היטב לבל לגלותם, (בכל המפקדים לא הוצגו כמעט שום סוגי נשק שלא היו בידי המדינה במלחמת העצמאות).

האלופים המשוחררים, שהוזמנו אף הם למקומות הכבוד, משכו אף הם את המבטים. בהזמנה נצטוו להופיע במדים, על סימני ה- דגות אך בלי תגי צה"ל, להקפיד שנעליהם תהינה מצוחצחות וחלקי המתכת ממורקים. שעה קלה אחרי המצעד נפוצה שמועת אימים: ברחוב אלנבי התמוטטה מרפסת, איש אחד נהרג. נמצאו עשרות עדי ראייה שתיארו את המקרה לפרטיו, על סימני הדם, והשמועה עברה חיש מהר ברחבי הארץ. עתונאים נחפזו למערכות, כשסיפורים טר- גיים כבר מנוסחים בראשם. אולם בהגיעם נוכחו לדעת שלא היה כל אמת בשמועה.

יותר רציני היה האינצידנט בחיפה. חצי שעה לאחר שעברה המכונית הצבאית האח- רונה החלה לנוע הפגנת הראשון למאי של הקומוניסטים ברחובות המלאים מאדם. כשי- הגיעה תמונתו של סטאלין, שנישאה בראש התהלוכה, לקולנוע אורה, חדרה אל בין ה- שורות קבוצת צעירים שפתחה בריקוד הורה. פרצה תגרת ידיים עד שכוח משטרה קטן הפריד בין הנצים ואפשר להפגנה להמשיך בדרכה.

עם זאת לא נפסקו התגרות. ברחוב עיראק התנפלו צעירים על ההפגנה שנית, קרעו את סיסמותיה. השוטרים שהזועקו למקום הוכו ונפצעו על-ידי שני הצדדים, ששיתפו פעולה גם בהרס המכוניות. אותו ערב נפרצו מועדון מק"י ומפ"ם, נעצרו כמה אנשים ו-39 זכו לטיפול רפואי.

כל מה שיש ליהודים

בבוקר יום העצמאות שררה תנועה בלתי רגילה בכבישים המובילים למשולש הערבי. על מכוניות עמוסות סוסים, חמורים ורגליים נדדו אלפי ערבים, על נשותיהן, תינוקותיהם וזקניהם, אל הערים היהודיות. יום העצמאות היה יום החופש הראשון לערבים באזורי הממשל הצבאי.

התרשמות הערבים, אשר רובם ראו זו הפעם הראשונה את מדינת ישראל, היתה שונה. אופיינית שיחה בין שני ערבים שחזו במיפגן התל-אביבי. אמר הראשון, בלעג: „בחיאת אללה, זה הכל מה שיש ליהודים?“ הסביר השני: „דחילק, אל תהיה טיפש! זו רק דוגמה!“ עיקם הראשון את האף, אמר בתרועת נצחון: „לוא היתה זאת דוג- מה, היו מביאים שני חיילים או ארבעה. אם הביאו כל כך הרבה, אז זה אומר שזה כל הצבא היהודי!“

מחשופים ומדורה

שעה שהמונים הסתודדו ברחובות, נתקיימו עשרות נשפים ציבוריים ופרטיים בכל רחבי הארץ. ברמתגן, שדמתה לעיר הנתונה במצור צבאי, עקב ריכוז השוטרים הצבאיים ששמרו על המבואות לגן המלך דוד, שלפו 3000